

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: March/April-2023
History of Tabla / Pakhavaj (MA21102)

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.

16

- 1) त्रिपुष्कराच्या कोणत्या दोन भागांपासून तबला या वाद्याची निर्मिती झाली?
 अ) उर्ध्वक व आंकिक ब) आंकिक व आलिंग्य
 क) उर्ध्वक व आलिंग्य ड) यांपैकी नाही
- 2) 'तबल' हा शब्द मुळतः कोणत्या भाषेतील आहे?
 अ) आफ्रिकन ब) रशियन
 क) ऑस्ट्रेलियन ड) अरेबियन
- 3) 'नाट्यशास्त्र' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) शारंगदेव ब) भरतमुनी
 क) मतंगमुनी ड) सहदेव
- 4) तबला हे ---- वाद्य आहे.
 अ) तत् वाद्य ब) सुषिर वाद्य
 क) घन वाद्य ड) अवनद्ध वाद्य
- 5) 'टेबुल' हा शब्द मुळतः कोणत्या भाषेतील आहे?
 अ) फ्रेंच ब) फारसी
 क) लॅटीन ड) पोर्तुगीज
- 6) 'तबला' हे ---- वाद्य आहे.
 अ) एकमुखी ब) द्विमुखी
 क) बहुमुखी ड) यांपैकी नाही
- 7) खालीलपैकी कशापासून त्रिपुष्कर हे वाद्य निर्माण झाले?
 अ) लोखंड ब) दगड
 क) माती ड) यांपैकी नाही
- 8) तबला आणि ---- हे 'तबला' या वाद्याचे दोन भाग आहेत.
 अ) डफ ब) छन्नी
 क) डग्गा ड) यांपैकी नाही
- 9) शास्त्रीय तबला वादनातील प्रमुख घराणे किती?
 अ) 4 ब) 5
 क) 6 ड) 8

- 10) संगीत विशारद या ग्रंथाचे लेखक कोण?
 अ) पं. छोटेलाल मिश्र ब) मियाँ बक्श
 क) पं. सुधीर माईणकर ड) वसन्त
- 11) मृदंगाची लांबी पखवाजाच्या तुलनेत ---- असते.
 अ) कमी ब) जास्त
 क) सारखीच ड) यापैकी नाही
- 12) खालीलपैकी कोणत्या वाद्याची रचना तबला या वाद्याप्रमाणेच आहे?
 अ) ढोलकी ब) ढोलक
 क) डफ ड) संबळ
- 13) तबला या वाद्याला किती गठ्ठे असतात.
 अ) 8 ब) 9
 क) 10 ड) 12
- 14) तबला/पखवाज हे वाद्य ---- या वाद्यांच्या भागापासून बनले.
 अ) त्रिपुष्कर ब) खोल
 क) मादल ड) डफ
- 15) वाद्य वर्गीकरणाचे 4 प्रकार तत् वाद्य, सुधीर वाद्य, अवनद्ध वाद्य आणि ----.
 अ) तंतु वाद्य ब) वायु वाद्य
 क) घन वाद्य ड) यापैकी नाही
- 16) 'तबल' या शब्दाचा अर्थ काय आहे?
 अ) तबला ब) मादल
 क) पखवाज ड) नक्कारा

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) तबल्याची रचना
 ब) तबल्याचे वर्ण
 क) 'तबला' शब्द उत्पत्ती
 ड) तबल्याची एकूण घराणी व त्यांचे संस्थापक
 इ) एकमुखी, द्विमुखी, बहुमुखी वाद्य म्हणजे काय? यावर उदाहरणासहित टीपा लिहा.
 ई) रज्जुयुक्त अवनद्ध वाद्य आणि रज्जुयुक्त अवनद्ध अपरिवर्तनीय वाद्य व रज्जुहीन वाद्य बद्दल टीपा लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) उ. सिद्धार खॉ यांचे विषयी माहिती लिहा.
 ब) तबला या वाद्याचे सचित्र वर्णन करा.
 क) तबला वादनाच्या कोणत्याही दोन घराण्याची वादन शैली लिहा.
 ड) अवनद्ध वाद्य म्हणजे काय ते सांगुन कोणत्याही 4 अवनद्ध वाद्यांविषयी माहिती द्या.

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16**
- अ) त्रिपुष्कराचा उगम, भाग, निर्माते तसेच त्यापासून निर्माण झालेली वाद्य या विषयी सविस्तर वर्णन करा.
- ब) तबला उत्पत्ती संदर्भात कोणत्याही 4 विद्वानांची मते स्पष्ट करा.
- प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. 16**
- तबला या वाद्याचा उगम, उत्पत्ती, इतिहास आणि विकास यावर सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

Set P

**M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: March/April-2023
History of Tabla / Pakhavaj (MA21102)**

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) Table was made from which two parts of Tripushkara?
 - a) Urdhwak & Aankik
 - b) Ankik & Aalingya
 - c) Urdhwak & Aalingya
 - d) None of this
- 2) What language is the word 'Tabla' originally from?
 - a) African
 - b) Russian
 - c) Australian
 - d) Arabian
- 3) Who is the writer of 'Natyashastra'?
 - a) Sharangdev
 - b) Bharatmuni
 - c) Matangmuni
 - d) Sahdev
- 4) Tabla is _____ instrument.
 - a) Tat Vadya
 - b) Sushir Vadya
 - c) Ghan Vadya
 - d) Avanaddha Vadya
- 5) What language is the word 'Tabul' originally from?
 - a) French
 - b) Farsi
 - c) Latin
 - d) Portuguese
- 6) 'Tabla' is _____ instrument.
 - a) Ekmukhi
 - b) Dwimukhi
 - c) Bahumukhi
 - d) None of these
- 7) Tripushkar made from _____
 - a) Iron
 - b) Stone
 - c) Soil
 - d) None of these
- 8) Tabla and _____ are two parts of Tabla.
 - a) Duff
 - b) Chhanni
 - c) Dagga
 - d) None of the above
- 9) There are _____ Gharana's in Tabla Vaadan?
 - a) 4
 - b) 5
 - c) 6
 - d) 8
- 10) Who is the writer of Sangeet Visharad?
 - a) Pt. Chhotelaal Mishra
 - b) Miyaan Bakhsh
 - c) Pt. Sudhir Mainkar
 - d) Vasant
- 11) Length of Mridanga compared to Pakhawaj is _____
 - a) Short
 - b) Long
 - c) Same
 - d) None of these

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: March/April-2023
Notation System of the Tal (MA21103)

Day & Date: Thursday, 20-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) कोणत्या ताललिपीमध्ये तालाच्या शेवटी '।' चिन्ह दिले जाते?
 अ) पं. पलुस्कर
 ब) पं. भातखंडे
 क) दोन्ही
 ड) यापैकी नाही
- 2) पं. भातखंडे लिपीमध्ये टाळी दर्शविण्यासाठी ——— अनुक्रमांक लिहिला जातो?
 अ) टाळीचा
 ब) बोलांचा
 क) मात्रेचा
 ड) यापैकी नाही
- 3) ——— ही मात्रा पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिहीता येत नाही?
 अ) 1/3
 ब) 1/4
 क) 1/5
 ड) 1/6
- 4) पं. भातखंडे लिपीमध्ये एका पेक्षा जास्त लघुअक्षरे लिहीण्याकरता कोणते चिन्ह वापरतात?
 अ) —
 ब) ~
 क) U
 ड) ∪
- 5) एका मात्रेत दोन लघुअक्षरे लिहिण्याकरता पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये कोणते चिन्ह वापरतात?
 अ) —
 ब) O
 क) U
 ड) कोणतेही चिन्ह नाही
- 6) पं. पलुस्कर ताललिपीमध्ये कालासाठी कोणते चिन्ह वापरतात?
 अ) O
 ब) X
 क) I
 ड) +
- 7) पं. भातखंडे ताललिपीमध्ये '।' हे चिन्ह कोठे वापरतात?
 अ) प्रत्येक मात्रेनंतर
 ब) खंड संपल्यानंतर
 क) आवर्तन संपल्यानंतर
 ड) यापैकी नाही
- 8) पं. भातखंडे ताललिपीमध्ये कालासाठी ——— चिन्ह वापरतात.
 अ) +
 ब) O
 क) X
 ड) I

- प्र.4 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 16**
- 1) ताल तीनताल व झपतालाची एकपट, दुप्पट, तिप्पट, व चौप्पट पं. पलुस्कर ताललिपीनुसार लिपीबद्ध करा.
 - 2) पं. भातखंडे ताललिपीमध्ये तीनतालाचा कायदा पाच पलटे व तिहाईसहीत लिहा.
- प्र.5 पं. भातखंडे व पं. पलुस्कर ताललिपीचे तुलनात्मक अध्ययन करा. 16**

Seat No.	
----------	--

M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: March/April-2023
Notation System of the Tal (MA21103)

Day & Date: Thursday, 20-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

16

- 1) In which Taal Notation System, the sign 'l' is given at the end of Khand?
 - a) Pt. Paluskar
 - b) Pt. Bhatkhande
 - c) Both
 - d) None of these
- 2) In Pt. Bhatkhande notation system, for writing 'Taali', of which digit is given?
 - a) Taali
 - b) Bol
 - c) Matra
 - d) None of these
- 3) In Pt. Paluskar lipi, we could not write the _____ matra.
 - a) 1/3
 - b) 1/4
 - c) 1/5
 - d) 1/6
- 4) For writing the Bols, more than one which sign is used in Pt. Bhatkhande lipi?
 - a) —
 - b) ~
 - c) U
 - d) ∪
- 5) For uniting the syllables, more than one (i.e. two), which sign is used in Pt. Paluskar lipi?
 - a) —
 - b) O
 - c) U
 - d) No sign
- 6) In Pt. Paluskar lipi, the sign for 'Kal' is _____?
 - a) O
 - b) X
 - c) l
 - d) +
- 7) In Pt. Bhatkhande Notation system, 'l' is used at _____?
 - a) After every Matra
 - b) After Khand
 - c) After Avartan
 - d) None of above
- 8) On Pt. Bhatkhande Taal system, the 'Kal' is given by _____ sign.
 - a) +
 - b) O
 - c) X
 - d) l
- 9) For writing one matra in only one syllable, the sign used in Pt. Bhatkhande lipi is _____?
 - a) w
 - b) O
 - c) ∪
 - d) No sign available
- 10) In Bhatkhande system, the 'Taali' is given by _____?
 - a) O
 - b) Khand sign
 - c) ∪
 - d) Serial number

- 11) For indicating '1/7' matra, in which Taallipi there is no availability for sign?
 - a) Pt. Paluskar
 - b) Pt. Bhatkhande
 - c) Both
 - d) None of above
- 12) In Pt. Paluskar lipi, the 'Sam' is given by _____?
 - a) O
 - b) I
 - c) 9
 - d) X
- 13) In which Taal system, the serial number of 'Taali' is given at below of the Bol?
 - a) Pt. Bhatkhande
 - b) Pt. Paluskar
 - c) Both
 - d) None of above
- 14) In which Taal system, the serial number of 'Matra' is given at below of the Bol?
 - a) Pt. Bhatkhande
 - b) Pt. Paluskar
 - c) Both
 - d) None of above
- 15) What is the full name of Pt. Bhatkhande?
 - a) Vinayak Namdev Bhatkhande
 - b) Vishnu Narayan Bhatkhande
 - c) Veer Nagoji Bhatkhande
 - d) Vishnu Digambar Bhatkhande
- 16) What comes on Rupak Taal's first matra?
 - a) Sam
 - b) Tali
 - c) Kal
 - d) None of above

Q.2 Write Short Notes. (Any Four)

16

- 1) The sign and information about Sam, Kal, Taali & Khand according to Pt. Bhatkhande lipi.
- 2) The signs & information about Sam, Kal, Khand, Tali & Khand according to Pt. Paluskar lipi.
- 3) Zhaptal Ekpat & Dugun (Pt. Bhatkhande)
- 4) Rupak Taal in both lipies
- 5) Taal-Teental (Pt. Paluskar lipi)

Q.3 Write in Detail (Any two)

16

- 1) Write information of Teental & its Ekgun, Dugun, Tigun & Chaugun in Pt. Bhatkhande lipi.
- 2) Write about the signs & information about Dugun, Tigun & Chaugun of Pt. Paluskar lipi.
- 3) Write down the Errors/disadvantages of Pt. Bhatkhande Taal lipi.
- 4) Write down the Errors/disadvantages of Pt. Paluskar Taal lipi.

Q.4 Write in details. (Any One)

16

- 1) Write Ekgun, Dugun, Tigun & Chaugun of Taal Teental and Zhaptal in Pt. Paluskar Taal lipi.
- 2) Write Kayda of Teental with 5 paltas & Tihai in Pt. Bhatkhande lipi.

Q.5 Comparative study of Pt. Bhatkhande & Pt. Paluskar Taal lipi.

16

- 10) 'दो उंगलीयों का बाज' म्हणून ---- हा घराणा ओळखला जातो.
 अ) दिल्ली ब) बनारस
 क) अजराडा ड) लखनऊ
- 11) ---- हा घराणा 'थापियाँ बाज' म्हणून ओळखला जातो.
 अ) लखनऊ ब) फरुखाबाद
 क) अजराडा ड) पंजाब
- 12) फरुखाबाद घराण्याचे संस्थापक कोण?
 अ) पं. रामसहाय ब) मोटु खाँ
 क) हाजी विलायत अली खाँ ड) यापैकी नाही
- 13) बनारस घराण्याने ---- बाजाचा स्वीकार केला.
 अ) बंद ब) खुला
 क) दोन्ही नाही ड) यापैकी नाही
- 14) 'चाला' कोणत्या घराण्यात वाजवला जातो?
 अ) दिल्ली ब) पंजाब
 क) लखनऊ ड) फरुखाबाद
- 15) तबला वादनातील प्रमुख घराणे किती?
 अ) 4 ब) 5
 क) 6 ड) 8
- 16) उ. झाकीर हुसैन कोणत्या घराण्याचे तबला वादक आहेत?
 अ) दिल्ली ब) लखनऊ
 क) बनारस ड) पंजाब

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) लखनऊ घराण्याची बोल वैशिष्ट्ये
 ब) तबला वादनातील सर्व घराण्यांची नावे आणि त्यांचे संस्थापक
 क) बंद बाजाची वैशिष्ट्ये
 ड) खुल्या बाजाची वैशिष्ट्ये
 इ) दो उँगलीयों का बाज/बाज साठी कोणत्या दोन बोटांचा वापर केला जातो?
 ई) थापियाँ बाज

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) बनारस घराण्याची वादनशैली विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 ब) दिल्ली घराण्याचे कोणतेही दोन कायदे तिहाईसहीत लिहा.
 क) फरुखाबाद घराण्याची वादनशैली विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 ड) अजराडा घराण्याची वादन शैली विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) बंद बाज व खुला बाज या मधील वैशिष्ट्ये आणि फरक स्पष्ट करा.
 ब) तबला वादनातील कोणत्याही दोन घराण्याचे तुलनात्मक अध्ययन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

अजराडा किंवा पंजाब घराण्याची वादनशैली, बाज, कलावंत, प्रचार व वैशिष्ट्ये इ. ची सविस्तर माहिती लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - I) (CBCS) Examination: March/April-2023
Introduction of Gharanas & Composition in Solo Tabla/Pakhavaj
(MA21107)**

Day & Date: Friday, 21-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) _____ Gharana is know by Band Baaj or Chaati ka Baaj?
 - a) Delhi
 - b) Banaras
 - c) Lacknaw
 - d) Panjaab
- 2) Who is the producer/Founder of Banaras Gharana?
 - a) PT. Chhotelaal Mishra
 - b) Modu Khan
 - c) Siddhar Khan
 - d) Pt. Ramsahay
- 3) The namabhidhan/ word 'baj' is fell /created by _____.
 - a) According to Artistes
 - b) Gharana Rules
 - c) Specialization of play
 - d) none of them
- 4) Who is the founder of Delhi Gharana?
 - a) U. Ahamadjaan Thirkawa
 - b) Haji vilayet Ali khan
 - c) U. Siddhar Khan
 - d) Pt. Ramsahay
- 5) 'Dhintak Dhintak Tak Tak Dhintak' is the kayda which play in _____ Gharana.
 - a) Delhi
 - b) Banaras
 - c) Farukhabad
 - d) Lackhnaw
- 6) 'Stuti Paran' is play in _____ Gharana?
 - a) Ajrada
 - b) Banaras
 - c) Panjab
 - d) Farukhabad
- 7) Second importance of Speed is given by _____ Baaj?
 - a) Band Baaj
 - b) Khula Baaj
 - c) Both
 - d) None of the above
- 8) Who is the founder of Panjab Gharana?
 - a) Haaji Vilayat Ali Khan
 - b) U. Siddhar Khan
 - c) Pt. Ramsahay
 - d) Lala Bhawanidas
- 9) Lacknaw Gharana accepted _____ Baaj.
 - a) Band
 - b) Khula
 - c) Both
 - d) None of these
- 10) 'Do ungliyon ka Baaj'/the Baaj uses two fingers is _____ Gharana.
 - a) Delhi
 - b) Banaras
 - c) Ajarada
 - d) Lacknaw

- 10) तराणा गीतप्रकार ---- लयीत गायला जातो.
 अ) मध्य ब) द्रुत
 क) विलंबित ड) अतिविलंबित
- 11) तंतु वाद्यांच्या वादानामध्ये आलाप, जोड व तदनंतर ---- वाजवतात.
 अ) झाला ब) गत
 क) बंदिश ड) अंतरा
- 12) वाद्यांच्या (तंतु वाद्यांच्या) वादानातध्ये द्रुत लयीत वाजवल्या जाणाऱ्या गतीस ---- म्हणतात.
 अ) रजाखानीगत ब) मसिदखानी गत
 क) तिपल्ली गत ड) यांपैकी नाही
- 13) खालीलपैकी कोणता ताल ख्यालाच्या साथीसाठी वाजवला जात नाही?
 अ) तीलवाडा ब) त्रिताल
 क) धमार ड) एकताल
- 14) तबला हे ---- वाद्य आहे.
 अ) तालप्रधान सुशिर ब) लयप्रधान घन
 क) तालप्रधान अवनद्य ड) स्वरप्रधान अवनद्य
- 15) खालीलपैकी कोणत्या तालात तुमरी गायन केले जात नाही?
 अ) दीपचंदी ब) मत्त ताल
 क) आद्धा ड) केरवा
- 16) स्वतंत्रवादानामध्ये ---- द्रुत लयीत वाजवला जातो.
 अ) उठण ब) पेक्षकार
 क) रेला ड) यांपैकी नाही

प्र.2 टिपा लिहा. (6 पैकी 4)

- अ) साथीदारची भुमिका.
 ब) ख्यालाच्या साथीसाठी वाजवले जाणारे ताल.
 क) संधसंगतीमध्ये ठेक्यांच्या स्पष्टतेचे महत्व.
 ड) तुमरी ची संधसंगत.
 इ) स्वतंत्रवादानातील (द्रुत लय)
 ई) स्वातंत्रवादानामध्ये लहरा (नगम्याचे) महत्व.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (4 पैकी 2)

- अ) नृत्याची साथसंगत.
 ब) द्रुत (छोटा ख्यालची) साथसंगत.
 क) नाट्यसंगीताची संधसंगत.
 ड) भरीव ठेका व सुस्पष्ट ठेका यांमधील अंतर स्पष्ट करा.

प्र.4 सविस्तर उत्तरे लिहा. (2 पैकी 1)

- अ) ख्यालची साथसंगत व उपशास्त्रीय संगीताची साथसंगत यावर सविस्तर वर्णन करा.
- ब) तंतुवाद्यांची साथसंगत व नृत्याची साथसंगत यावर सविस्तर वर्णन करा.

प्र.5 सविस्तर वर्णन करा.

स्वातंत्र्यपूर्व साथसंगत व स्वातंत्र्योत्तर काळातील साथसंगत याविषयावर सखोल चर्चा करा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Solo & Accompaniment of Tabla/ Pakhavai (MA21202)**

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks.

- 1) _____ Form of instrumental music is about seeing the end of an accompanist's strength.
 - a) Aalap
 - b) Gat
 - c) Zala
 - d) Bandish
- 2) _____ Taal is used to play with Thumri for accompaniment.
 - a) Aadachautaal
 - b) Bhajani
 - c) Deepchandi
 - d) Matt
- 3) Which Taal is played for accompaniment with Khayal gayaki (Bada khayal)?
 - a) Chachar
 - b) Jayataal
 - c) Rudrataal
 - d) Ektaal
- 4) Masid khani gaat and _____ on string instruments these two gaat's are played.
 - a) Umakhani
 - b) Ramakhani
 - c) Rajakhani
 - d) Ghasitkhani
- 5) Which taal is most useful for Chota khayal Accompaniment?
 - a) Chartaal
 - b) Jayataal
 - c) Rudrataal
 - d) Tintaal
- 6) It is very important that the quality of the _____ remains the same till the last beat (Iteration, Avartana) while playing the Theka.
 - a) Laya
 - b) Naad
 - c) Nikas
 - d) All above
- 7) The form 'Amad' is in _____.
 - a) Singing
 - b) String instruments
 - c) Sushir instruments
 - d) Dance
- 8) In solo the _____ is initially played in the Banaras Gharana.
 - a) Kayada
 - b) Rela
 - c) Uthan
 - d) Gaat
- 9) _____ is an art of vocal which is performed with maximum distance between two words.
 - a) Gaat
 - b) Bada khayal
 - c) Taranaa
 - d) Chatarang
- 10) Tarana sings in _____ laya.
 - a) Madhya
 - b) Drut
 - c) Vilambit
 - d) Ativilambit

प्र.4 अ) 'पं – भातखंडे व पं. पलुस्कर ताललिपीचे तुलनात्मक अध्ययन याविषयी सविस्तर चर्चा करा. **16**

किंवा

ब) अभ्यासक्रमातील कोणत्याही चार तालांची एकगुन, तिगुन व चौगुन (पं. पलुस्कर ताललिपी) लिहा.

प्र.5 'गत' व त्याचे कोणतेही चार प्रकार लिपिबद्ध करा. (पं. भातखंडे ताललिपीमध्ये) **16**

Seat
No.

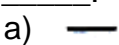

M.A. (Tabla) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Notation System of Compositions in Tabla / Pakhavaj (MA21203)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Solve the multiple choice questions.**16**

- 1) _____ Matra can not be written in Pt. Paluskar Notation system.
 - a) $\frac{1}{3}$
 - b) $\frac{1}{4}$
 - c) $\frac{1}{5}$
 - d) $\frac{1}{6}$
- 2) In Pt. Bhatkhande lipi, for writteing the syllables more than one the sign is _____.
 - a)
 - b)
 - c)
 - d)
- 3) 'तकदिनतक' For writing in Pt. Plasukar lipi, the sign is _____.
 - a)
 - b)
 - c)
 - d) No sign
- 4) For Indicating 'Tali' in Pt. Bhatkhande, the serial number is given of _____.
 - a) Tali
 - b) Syllable
 - c) Matra
 - d) None of above
- 5) In Pt. Paluskar lipi, for writing two syllables in one matra, the sign is _____.
 - a)
 - b)
 - c)
 - d) None of above
- 6) In which Tal-lipi, the 'l' sign is given at the end of Tal?
 - a) Pt. Paluskar
 - b) Pt. Bhatkhande
 - c) In Both
 - d) None of above
- 7) Which of the following no., Taallipi?
 - a) Pt. Bhatkhande
 - b) Pt. Ravindranath
 - c) Pt. Paluskar
 - d) None of the above
- 8) "In Pt. Bhatkhande Taallipi, the sign 'l' is given at the end of every khand". This sentence is _____.
 - a) False
 - b) True
 - c) Both right
 - d) Can't tell
- 9) Which concept is with Tihai or without Tihai?
 - a) Tukda
 - b) Chekradhar
 - c) Tihai
 - d) Gat
- 10) _____ Taallipi is more difficult to write.
 - a) Pt. Bhatkhande
 - b) Pt. Paluskar
 - c) Both
 - d) None of these
- 11) Which Laykari cannot be written in Pt. Paluskar Taallipi?
 - a) Aad
 - b) Biaad
 - c) Tigun
 - d) Kuaad

- 12) Mukhda is _____ one compare to Mohra.
 a) Big b) Same
 c) Small d) None of these
- 13) The 'Paran' is related with _____.
 a) Pakhwaj b) Dholaki
 c) Tabla d) Ghatam
- 14) What do play before 'Sam' in Vilambit Lay?
 a) Tukda b) Mohara
 c) Chakradhar d) Mukhada
- 15) In Kamali Chakradhar, which number of 'धट' 'Dha' from second cycle will come on 'Sam'?
 a) Fifth b) Nineth
 c) Fourteenth d) Twenty-seventh
- 16) In Pt. Palsukar system, the sign '___' converts in which sign in Dugum?
 a) b)
 c) d)

Q.2 Write Short Answer. (Any Four)

16

- a) Pt. Paluskar Taallipi – Drawbacks.
 b) Farukhabad Gharana Peshkar. (With 3 Paltas)
 c) Ektal - Dugun & Tigun. (Pt. Paluskar lipi).
 d) Tihai and Asthetics.
 e) A Kamali Chakradhar. (In any Taal).
 f) Mukhada and Mohara- Definations.

Q.3 Write short Answers. (Any 4)

16

- a) Pt. Bhatkhande – Merits & Demerits.
 b) Taal – Zhumara (Ekgun, Dugun, Tigun & Chaugun)- Pt. Bhatkhande Taallipi.
 c) 'The Important of Taallipi' – (Write in short).
 d) Any – 2 Non- expandable forms – Write in Pt. Paluskar lipi.
 e) A Khand Jati Kayda in any Taal from syllabus. (3 Palte & Tihai)
 f) Distinguish between Mukhada & Mohara with examples.

Q.4 The comparative study of Pt. Bhatkhande and Pt. Paluskar Natation system.

16

OR

Write Ekgun, Tigun & Chaugun of any 4 Taal's from the syllabus.
 (Pt. Paluskar Taallipi)

Q.5 Write in detail about 'Gat' and give any 4 Types of Gat in Pt. Bhatkhande lipi.

16

- 10) 'ढोलकी' हे वाद्य प्रामुख्याने ---- या गीत प्रकाराच्या साथीसाठी वाजवले जाते.
 अ) कव्वाली ब) गझल
 क) लावणी ड) भजन
- 11) 'ढोलक' हे वाद्य प्रामुख्याने कोणत्या गीत प्रकाराच्या साथीसाठी वाजवले जाते?
 अ) कव्वाली ब) लावणी
 क) नृत्य (शास्त्रीय) ड) यापैकी नाही
- 12) 'पाणविक' म्हणजे ---- वाद्य वादन करणारे कलावंत?
 अ) त्रिपुष्कर ब) दर्दर
 क) पटह ड) पणव
- 13) 'टुटा तब भी बोला' ही कथा कोणत्या वाद्याच्या संदर्भात आहे?
 अ) पखावज ब) नगारा
 क) ढोल ड) ताशा
- 14) उर्ध्वक व ---- हे त्रिपुष्करोचे दोन भाग आहेत.
 अ) खोल ब) अलिंग्य
 क) दर्दर ड) पणव
- 15) मृदंगाचे संस्कृत नाव ---- होते.
 अ) रक्तिका ब) मुद्रायन
 क) मृत्तिका ड) यापैकी नाही
- 16) 'भुमीदुंदुभी' हे ---- वाद्य होते.
 अ) घन ब) तंतु
 क) सुषिर ड) अवनद्ध

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (6 पैकी 4)

16

- अ) माती चा साचा असणारी वाद्य यावर टीपा लिहा.
 ब) धातुचा साचा असणारी वाद्य यावर टीपा लिहा.
 क) ध्वनिमार्जना विषयी माहिती द्या.
 ड) सुगम संगीतामध्ये वाजवली जाणारी वाद्य यांवर टीपा लिहा.
 इ) लोकसंगीतामध्ये वाजवली जाणारी वाद्य याविषयी माहिती द्या.
 ई) पखवाज, ढोलकी, ढोलक व तबला या वाद्यांची निर्मिती व उपयोगिता याविषयी माहिती द्या.

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी दोन)

16

- अ) 'मुखविलेपन' विषयी सविस्तर माहिती द्या.
 ब) शास्त्रीय व उपशास्त्रीय गायन तसेच लोकसंगीता मध्ये वाजवली जाणारी वाद्य इ. विषयी माहिती द्या.
 क) 'न्यास' विषयी सखोल माहिती द्या.
 ड) अवनद्ध शब्द उत्पत्ती या विषयी सविस्तर माहिती द्या.

प्र.4 दिर्घोत्तरी प्रश्न. (2 पैकी 1)

16

- अ) एकमुखी अवनद्ध वाद्य आणि द्वि मुखी अवनद्ध वाद्य याविषयी सखोल माहिती द्या.
- ब) त्रिपुष्कराची निर्मिती व त्यापासून तयार झालेली वाद्य याविषयी सखोल माहिती द्या.

प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न.

16

अवनद्ध वाद्यांचा इतिहास , पार्श्वभूमी, उत्पत्ती, उगम आणि विकास याविषयी सविस्तर माहिती द्या.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
History of Other Percussion Instruments (MA21206)**

Day & Date: Tuesday, 25-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) Who was first to mention 'Tripushkar' in his Book?
 - a) Matang
 - b) Sharangdev
 - c) Bharat
 - d) Vasant
- 2) There are _____ parts of Tripushkar?
 - a) 2
 - b) 3
 - c) 4
 - d) 5
- 3) Who is the producer of Tripushkar?
 - a) Ramshankar
 - b) Haridas
 - c) Swati
 - d) None of the above
- 4) The developed form of Mridang is called as _____ in India.
 - a) Ghatam
 - b) Chenda
 - c) Mridangam
 - d) None of the above
- 5) According to T. N. Mukharji the Length of Mridang is _____ than the Pakhwaj.
 - a) Short
 - b) More
 - c) Same
 - d) None of the above
- 6) 'Koya Dhol' is used to play in _____ folk music.
 - a) Banjara
 - b) Bangali
 - c) Rajasthani
 - d) Aadiwasi (Odissa)
- 7) Which of the following Instrument is used to play in West Bengal?
 - a) Nagara
 - b) Dukkad
 - c) Khol
 - d) None of the above
- 8) Which Instrument is used for accompaniment for 'Baul Gaayan'?
 - a) Nagara
 - b) Patah
 - c) Khol
 - d) None of the above
- 9) 'Patah' was an _____ Instrument.
 - a) Ghan
 - b) String
 - c) Sushir
 - d) Avanaddha
- 10) 'Dholki' is Mainly plays in _____
 - a) Quwwali
 - b) Gazal
 - c) Laavni
 - d) Bhajan
- 11) 'Dholak' is Mainly plays with _____
 - a) Quwwali
 - b) Laavni
 - c) Classicle dance
 - d) None of the above

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
History of Percussion Instruments (MA21301)**

Day & Date: Monday, 10-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) 'अवनद्ध' व 'आनद्ध' या दोन शब्दाचा मुळ उगम संस्कृत भाषेतील ———
धातुपासून झाला.
अ) नंद
ब) नघ
क) नह
ड) यापैकी नाही
- 2) वाद्य वर्गीकरण —
1) सुषीर वाद्य 2) घन वाद्य 3) तंतुवाद्य आणि 4) ———
अ) लोह
ब) वायु
क) अवनद्ध
ड) माती
- 3) 'नाटयशास्त्र' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) शारंगदेव
ब) मतंग
क) भरत
ड) नारद
- 4) त्रिपुष्कर या वाद्याचे निर्माते ——— आहेत.
अ) मोदु खाँ
ब) हजरत खुसरौ
क) कालिदास
ड) स्वाती ऋषी
- 5) प्राचीन काळी स्वतंत्र वादनासाठी खालीलपैकी कोणता शब्द वापरला जायचा?
अ) तंत्रनुग वादन
ब) प्रेषानुग वादन
क) गोष्ठी वादन
ड) शुष्क वादन
- 6) 'नगारा' हे ——— वाद्य आहे.
अ) अर्धगोलाकार/अर्धचंद्राकृती
ब) पूर्ण गोलाकार
क) चक्राकृती
ड) डमर्वाकृती
- 7) खालीलपैकी ——— या वाद्याच्या धुमपुडीला कणिक (आटा) लावून वाजवले जाते.
अ) पखवाज
ब) नगारा
क) ताशा
ड) ढोल
- 8) तबला हे ——— वाद्य आहे.
अ) अधोमुखी
ब) संमुखी
क) द्विमुखी
ड) यापैकी नाही

- 9) गळ्यात लटकावुन वाजवली जाणारी वाद्य जसे 'ताशा' हे वाद्य ---- या प्रकारात येतात.
 अ) उर्ध्वमुखी ब) संमुखी
 क) उत्तरमुखी ड) पुर्वमुखी
- 10) 'धृपद' गायनाच्या साथीसाठी प्रामुख्याने ---- वाद्य वाजवले जाते.
 अ) नाल ब) ढोलक
 क) घटम् ड) पखवाज
- 11) खालीलपैकी 'पखवाज' या वाद्यासाठी कोणते नाव नाही?
 अ) मृदल ब) मुरज
 क) मृत्तिका ड) मृद
- 12) त्रिपुष्कर वाद्याचे ---- भाग होते.
 अ) 4 ब) 3
 क) 5 ड) 6
- 13) बायाँ (डग्गा) हे ---- वाद्य आहे.
 अ) पूर्ण गोलाकार ब) चक्राकृती
 क) डमर्वाकृती ड) अर्धअंडाकृती
- 14) तबला, पखवाज, ढोलक हे ---- वाद्य आहेत.
 अ) सुषीर ब) घन
 क) अवनद्ध ड) तंतु
- 15) अवनद्ध वाद्य ---- असतात.
 अ) वेळदर्शक ब) दिशादर्शक
 क) लय आणि ताल प्रधान ड) यापैकी नाही
- 16) डॉ. आबान मिस्त्री या ---- वादक होत्या.
 अ) सतार ब) व्हायोलिन
 क) पखवाज ड) तबला

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा.

16

- 1) एकमुखी व द्विमुखी वाद्य
- 2) संमुखी व पार्श्वमुखी वाद्य
- 3) वाद्य वर्गीकरण
- 4) रज्जुयुक्त व गठ्ठेयुक्त वाद्य
- 5) चक्राकृती व पूर्ण गोलाकार वाद्य
- 6) तबला शब्द उत्पत्ती

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- 1) त्रिपुष्कर या वाद्याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- 2) मुखविलेपन विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- 3) 'ध्वनिमार्जना' विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
- 4) लोकसंगीताच्या साथीसाठी वाजवल्या जाणाऱ्या कोणत्याही 3 अवनद्ध वाद्याविषयी माहिती लिहा.

- प्र.4** खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **16**
- 1) वाद्य आकृती वर्गीकरण विषयी सविस्तर माहिती लिहा.
 - 2) अवनद्ध तालवाद्यांचा विकास यावर सखोल चर्चा करा.
- प्र.5** भारतीय संगीत क्षेत्रात अवनद्ध तालवाद्यांची भूमिका स्पष्ट करा. **16**

- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर संशोधन करण्याची का आवश्यकता आहे ते लिहा. (कोणतेही एक) 16
- अ) एकल तबला वादन व साथसंगत तुलनात्मक अध्ययन
ब) संगीतातील ऑनलाईन शिक्षा पद्धती
- प्र.5 दिर्घोत्तरी प्रश्न 16
- “विस्तारक्षम रचनेतील वादन सौंदर्य” या विषयाचा सारांश, परिकल्पना व निष्कर्ष लिहा.

Seat No.	
----------	--

**M.A. (Tabla) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Research Methodology in Music (MA21302)**

Day & Date: Tuesday, 11-07-2023
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple choice questions

16

- 1) The Word discover is an alternative word for _____.
 - a) Discover
 - b) Research
 - c) Search
 - d) Cover
- 2) Research means _____.
 - a) Keep searching frequently
 - b) Finding a solution to ant problem
 - c) To work scientifically to find a solution to any problem
 - d) Pursuing the problem
- 3) One of the following search engine is for scientific information only.
 - a) Google
 - b) Yahoo
 - c) Scirus
 - d) Altra Vista
- 4) What are the quality of a good researcher?
 - a) The researcher should be vocal and attitudinal
 - b) A Researcher should be aware and alert
 - c) The Researcher should be persistent
 - d) All options is right
- 5) This method is used for research in music
 - a) Descriptive Method
 - b) Statistical Method
 - c) Experimental Methods
 - d) Historical Method
- 6) A Scientifically documented design of research
 - a) Synopsis
 - b) Data Collection
 - c) Action Research
 - d) Research Proposal
- 7) While submitting a research thesis, the researcher has to guarantee his own honesty is called
 - a) Occult
 - b) Affidavit
 - c) Certificate
 - d) Acknowledgment
- 8) What is a thesis statement called?
 - a) Index
 - b) Summary
 - c) Introduction
 - d) Affidavit
- 9) While giving references, first of all gives _____.
 - a) Name of references
 - b) Name of reference author
 - c) Publication
 - d) Public Place
- 10) Questionnaire is one _____.
 - a) Reseach Method
 - b) Measurement Techniques
 - c) Data Analysis Techniques
 - d) Tools of data collection

- 10) 'धिगधिंना तिरकिटधिंना' ही रचना या घराण्यामध्ये आहे?
 अ) पंजाब ब) बनारस
 क) फर्रुखाबाद ड) दिल्ली
- 11) या 'बाजाला थापीया' बाज म्हणून ओळखले जाते.
 अ) पंजाब ब) लखनौ
 क) फर्रुखाबाद ड) अजराडा
- 12) आड लयीचे कायदयासाठी हे घराने प्रसिध्द आहे
 अ) बनारस ब) लखनौ
 क) फर्रुखाबाद ड) अजराडा
- 13) मिश्र जातिमधील चाले ---- घराण्यामध्ये प्रसिध्द आहेत?
 अ) पंजाब ब) अजराडा
 क) फर्रुखाबाद ड) दिल्ली
- 14) या घराण्याने चाट व सुर यांना समान महत्व दिले
 अ) अजराडा ब) लखनौ
 क) फर्रुखाबाद ड) पंजाब
- 15) स्तुतिपरन ---- या घराण्यामध्ये वाजवले जाते?
 अ) लखनौ ब) बनारस
 क) फर्रुखाबाद ड) दिल्ली
- 16) या घराण्यातील विस्तारक्षम रचनांमध्ये विश्राम दिसून येतो.
 अ) लखनौ ब) अजराडा
 क) फर्रुखाबाद ड) दिल्ली

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) पं. नाना पानसे
- 2) दिल्ली
- 3) लखनौ
- 4) बनारस
- 5) पंजाब
- 6) फर्रुखाबाद

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार)

16

- 1) बनारस घराण्यातील बाँट उदाहरणासह स्पष्ट करा.
- 2) फर्रुखाबाद लखनौ घराण्याचे तुलनात्मक अध्ययन एखादया रचनेद्वारे स्पष्ट करा.
- 3) फर्रुखाबाद घराण्यातील एखादा गत मात्राबध्द करा.
- 4) पानसे घराण्यातील दोन बंदिशी मात्रा बध्द करा.
- 5) मिश्र जाति पंजाबी चाला मात्राबध्द करा.
- 6) लखनौ घराण्यातील एक गतकायदा मात्राबध्द करा.

- प्र.4** बाज व घराना यातील फरक स्पष्ट करा. **16**
किंवा
उस्ताद अमीर हुसेन खाँ यांचे तबला वादनातील कार्य लिहा.
- प्र.5** उस्ताद अल्लारखाँ यांचे तबला वादनातील योगदान उदाहरणासह स्पष्ट करा. **16**

- 10) दक्षिणी / कर्नाटकी संगीताचा पितामह असे कोणास मानले जाते?
 अ) स्वामी हरिदास ब) भरत
 क) तानसेन ड) पुरंदरदास
- 11) कर्नाटक शब्द संगीत संबंधी कोणत्या ग्रंथात सर्वप्रथम आढळतो?
 अ) संगीत रत्नाकर ब) बृहद्देशी
 क) नाट्यशास्त्र ड) संगीत विशारद
- 12) दक्षिणी संगीत पद्धतीमध्ये काल अथवा प्रमाण मोजण्यासाठी दोन पद्धतीचा वापर होतो. 1) अक्षर काल आणि 2) ——.
 अ) गती काल ब) लय काल
 क) यती काल ड) मात्रा काल
- 13) संकीर्ण जाती नुसार त्रिपुट तालाच्या मात्रा किती?
 अ) 15 ब) 16
 क) 12 ड) 13
- 14) क्रिया चे प्रकार किती?
 अ) 2 ब) 5
 क) 6 ड) 8
- 15) उत्तर भारतीय पद्धतीमध्ये कालाचे चिन्ह कोणते?
 अ) + ब) S
 क) | ड) 0
- 16) संगीत सुधाकर हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
 अ) वसंत ब) भरत
 क) नारायण गर्ग ड) हरिपाल देव

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- अ) कर्नाटक ताल पद्धतीमध्ये अंग या विषयी माहिती द्या.
 ब) सप्तसुलादि ताल बाबत चर्चा करा.
 क) कर्नाटक ताल पद्धती मध्ये क्रिया या विषयी माहिती द्या.
 ड) समपदी, अर्धसमपदी, विषमपदी व नवसंधि ताल यांविषयी सविस्तर माहिती द्या.
 इ) कर्नाटक संगीतामध्ये उपयुक्त असणारे ताल या विषयी माहिती द्या.
 ई) उत्तर भारतीय ताल लिपी पद्धतीतील चिन्हांचा वापर यांवर सखोल चर्चा करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) दक्षिण तालपद्धतीचे वर्तमान स्वरूप आणि उपयुक्तता आणि महत्व स्पष्ट करा.
 ब) कर्नाटक ताल पद्धतीचे सिद्धान्त आणि विशेषता स्पष्ट करा.
 क) उत्तर भारतीय ताल पद्धतीचे सिद्धान्त आणि विशेषता याबाबत सविस्तर माहिती द्या.
 ड) उत्तर भारतीय तालांना दक्षिण भारतीय ताल लिपी पद्धती मध्ये लिहिणे याबाबत माहिती लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) संत पुरंदरदास यांचे जीवनचरित्र लिहा.
 ब) उत्तर भारतीय ताल पद्धती याविषयी (इतिहास, विकास व उपयुक्तता) सखोल माहिती लिहा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

उत्तर भारतीय संगीत व ताल पद्धती तसेच दक्षिण भारतीय संगीत व ताल पद्धती यांचा इतिहास, विकास, साम्य, फरक व आधुनिक काळातील साम्य स्पष्ट करा.

- 9) धात्रकधातिधा घिनतिनाकिना बोल ----- जाति मध्ये येतात.
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र
- 10) 'धाऽन धाऽन तकिट तकिट' हे बोल कोणत्या जातिमध्ये येतात?
 अ) मिश्र ब) खंड
 क) तिस्त्र ड) संकिर्ण
- 11) 'धागेनाधिटधिट बोल या जाति मध्ये येतात?
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र
- 12) 'किटतकतिरकिट तकताऽतिरकिट' बोल या जाति मध्ये येतात?
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र
- 13) जातिचे ----- प्रकार आहेत.
 अ) 3 ब) 4
 क) 5 ड) 6
- 14) चार मात्रेत नऊ मात्रा वाजविणे म्हणजे ----- लयकारी होईल.
 अ) मिश्र ब) खंड
 क) तिस्त्र ड) संकिर्ण
- 15) दोन मात्रेत साडेतीन मात्रा म्हणजे ----- लयकारी.
 अ) मिश्र ब) खंड
 क) तिस्त्र ड) संकिर्ण
- 16) 'धागेनाधागधिन' बोल या जाति मध्ये येतात.
 अ) तिस्त्र ब) चतुरश्र
 क) खंड ड) मिश्र

प्र.2 लिपीबद्ध करा. (कोणतेही चार)

16

- 1) ताल जयताल – कायदा
- 2) ताल पंचमसवारी – रेला
- 3) ताल पंचमसवारी – पेशकार
- 4) ताल पंचमसवारी – कमाली चक्रदार
- 5) ताल त्रिताल – फरद
- 6) ताल त्रिताल – तिलयी मंझेदार गत

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) ताल पंचम सवारी मध्ये एक साधा चक्रदार भातखंडे व पलुस्कर पद्धतीनुसार लिपीबद्ध करा.
- 2) ताल त्रिपालामध्ये गत या प्रकाराची माहिती सांगून गतीचे कोणतेही दोन प्रकार लिपीबद्ध करा.
- 3) तिलवाडा तालाची तिप्पट भातखंडे व पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीमध्ये एका आवर्तनामध्ये लिपीबद्ध करा.
- 4) दिपचंदी तालाची तिप्पट एका आवर्तनामध्ये भातखंडे व पलुस्कर ताललिपीमध्ये लिपीमध्ये एका आवर्तनामध्ये लिपीबद्ध करा.

- प्र.4** फरद, मुखडा, मोहरा, उठान यातील प्रत्येकी एक उदाहरण लिपीबद्ध करा. **16**
किंवा
खंड, मिश्र व संकिर्ण जातिची माहिती उदाहरणासह लिहा.
- प्र.5** आड, कुआड व बियाड या लयकारीची माहिती उदाहरणासह स्पष्ट करा. **16**

- 10) मिश्र जातीमधील चाले या घराण्यामध्ये अधिक लोकप्रिय आहे.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 11) पं. सुधीरकुमार सक्सेना या घराण्याचे तबला वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 12) खंड जातीमधील पेशकार या घराण्यात वाजवला जातो.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 13) किनार का बाज म्हणून हे घराणे ओळखले जाते.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 14) स्वामी पागलदास हे ---- वादक आहेत.
 अ) तबला ब) सारंगी
 क) पखावज ड) सितार
- 15) ताजखाँ डेरेराव हे या घराण्याचे पखावज वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ
- 16) उस्ताद कादिरबक्श ---- या घराण्याचे वादक आहेत.
 अ) पंजाब ब) दिल्ली
 क) अजराडा ड) लखनौ

प्र.2 चरित्र लिहा (कोणतेही चार)

16

- 1) उस्ताद गामे खाँ
- 2) दत्तोपंत मंगळवेढे
- 3) उ. हाजीविलायत अली
- 4) उ. फकिर बक्श
- 5) अम्बादासपंत आगले
- 6) पं. व्ही. डी. पलुस्कर

प्र.3 लघुत्तरी प्रश्न (कोणतेही दोन)

16

- 1) विस्तारक्षम रचनेमधील खाली-भरीमधील सौंदर्य स्पष्ट करा.
- 2) रियाजातील विविध पध्दती स्पष्ट करा.
- 3) आदर्श तबला वादक/पखावजवादक कसा असावा याविषयी आपले विचार स्पष्ट करा.
- 4) स्वतंत्र तबलावादन/पखावजवादन व साथसंगत यातील फरक लिहा.

- प्र.4** दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोन पैकी एक) **16**
गायन, वादन व नृत्यास तबला किंवा पखावजाची साथसंगत.
विस्तारक्षम रचना व अविस्तारक्षम रचना यातील फरक स्पष्ट करा.
- प्र.5** पारंपारीक गुरुशिष्य परंपरा व आधुनिक शिक्षा पध्दती याविषयी आपले विचार लिहा. **16**

- प्र.4 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (दोन पैकी एक) 16
- अ) नादाची विशेषता, गुणधर्म व प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) पखवाज, तबला तसेच इतर अवनध्य वाद्यांमधील 'बायॉचे महत्व' विशद करा.
- प्र.5 थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16
- भारतीय शास्त्रीय व उपशास्त्रीय संगीतामध्ये तालवाद्यातून उत्पन्न होणाऱ्या सौंदर्यनिर्मितीचे महत्व सविस्तर लिहा.